

Metody výzkumu

Dotazník

Opory odborného textu

Odborný text vytváříme na základě:

- Odborné literatury – kontextualita
- Vlastního výzkumu
 - Dotazníkové šetření, standardizovaný rozhovor (kvantitativní výzkum)
 - Rozhovory, diskuse na téma (kvalitativní výzkum)
 - Pozorování (zúčastněné – kvalitativní)
 - Analýza dokumentů (novin, časopisů)

Výzkum je proces

- Formulují cíl
- Zvolím způsob výzkumného šetření
- Vytvořím podklady (dotazník)
- Realizují sběr dat
- Výzkum vyhodnotím
- Interpretují výsledky výzkumu

Požadavky kvality

- Nezaújatost – nechci prokázat své přesvědčení
- Objektivita – objektivitu určuje nástroj výzkumu
- Kontrolovatelnost - prokazují, jak jsem postupoval
- Exaktnost - přesně formuluji pojmy, které užívám
- Diferencovanost - uvádím, za jakých okolností moje výsledky platí

Dotazník

- **Kvalifikovaný pokus na malém vzorku zpracovat mínění většinové populace.**
- **Při přípravě dotazníku musí být jasno:**
 - **Jaký je cíl práce a cíl dotazníkového šetření.**
 - **Jaké informace chceme získat - které otázky jsou základní.**
 - **Jaká hlediska jsou důležitá při volbě respondentů -(pohlaví, věk, profese, bydliště, vzdělání atd.)**
 - **Jak se budou získané údaje vyhodnocovat.**

Dotazník

- **Rozhodující pro kvalitu dotazníku je:**
 - Zda otázky směřují k cíli
 - Zda jsou otázky jasné a konkrétní
 - Velikost vzorku
 - Vhodně zvolená cílová skupina/struktura – pohlaví, věk, pracovní aktivita, místo bydliště – počty odpovídající počtům v celé populaci
 - Zda jsou odpovědi anonymní či identifikovatelné
 - Jaký je způsob výzkumu – osobní, telefonický, e-mailem

Forma dotazníku

- **Důvěryhodný dotazník obsahuje:**
 - **Titulní stranu** – název, zastřešující organizace
 - **Úvod** – s jakým výzkumem je spojen
 - **Číslované otázky** – včetně otázek identifikačních
 - **Otázky obsahují instrukce k vyplnění**
 - **Otázky seřazené v logickém sledu**

Dotazník

- **Typy otázek**

- **uzavřené otázky**

Když přemýšlíte o svém zaměstnání, řekl byste, že jste většinou

- 1. velice šťastný*
- 2. spíše šťastný*
- 3. ani šťastný, ani nešťastný*
- 4. spíše nešťastný*
- 5. velice nešťastný*

- **otázky s odpovědí ano – ne**

Chtěl byste v nejbližší době tři měsíců změnit své zaměstnání?

- **otevřené otázky (výjimečně)**

Jak se cítíte ve svém současném zaměstnání?

Dotazník

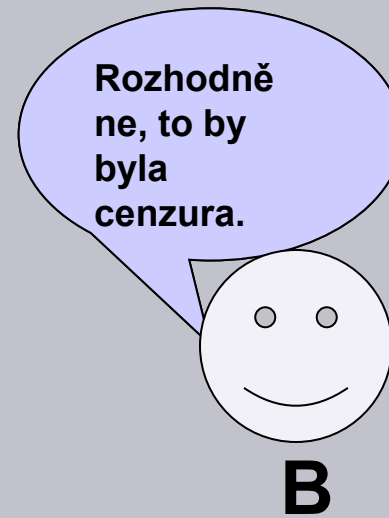
■ Typy otázek

- **Projekční otázky**
- Pro nepříjemné, znepokojující otázky, kdy se může respondent cítit ohrožen pravdivou odpovědí.
- Projekční otázku formulujeme nepřímo - ptáme se na mínění fiktivních postav, do kterých se dotazovaný projikuje.
 - *Doplňte větu:*
Když si vedle Tomáše sedne v autobusu Vietnamec, tak Tomáš vždycky...
 - *Jinou technikou je otázka ve tvaru obrázku (viz dále)*
- Projekční otázky je třeba užívat střídavě, jejich validita (vypovídající hodnota) je sporná, ale rozhodně dotazník oživí a učiní jej přitažlivější

Dotazník

- Projekční otázky

Komu byste dal za pravdu vy? Panu A, nebo panu B? Zaškrtněte A nebo B.

Dotazník – validita otázek

- **Má respondent návod, jak na otázku odpovídat?**
- **Směřuje otázka k tomu, co chci zkoumat?**
- **Není sugestivní?** („Mnoho lidí je pro, jste také pro?“)
- **Budou otázce všichni rozumět stejným způsobem?** (Neurčité otázky typu: Vstáváte ráno brzy?)
- **Je respondent vůbec s to poskytnout mi žádanou informaci?**
- **Není moje otázka pro respondenta příliš náročná?** (Náročné bývají otázky začínající Proč...)
- **Neptá se otázka na dvě různé věci najednou?** (*Chodíš rád do školy a připravuješ se na vyučování?*)

Dotazník – validita otázek

- **Neobsahuje otázka skryté obvinění?** (*Bijete někdy své děti? Raději: Někdy se zdá nezbytné použít při výchově dětí místo domluvy mírný tělesný trest. Souhlasíte, nebo spíše nesouhlasíte s tímto názorem?*)
- **Je výčet odpovědí na uzavřenou otázku úplný?** Dávám respondentovi možnost odpovědět nevíím?
- **Není výčet odpovědí na uzavřenou otázku vícehlavý, kdy je každá možnost samostatnou otázkou?**
(Co si myslíte o Romech:
a) nemám je rád c) jsou to zloději
b) jsou diskriminováni d) jsou mi lhostejní)
- **Nevyžaduje otázka nějaké příliš zobecněné údaje?** (Ne: *Kolik knih v průměru přečtete za měsíc?*)
- **Jsou otázky sestaveny v dobrém logickém sledu?** Od obecnějších ke konkrétnějšímu?

Dotazník – validita otázek

- Na některé sociální jevy se nelze v dotazníku zeptat přímo, ale prostřednictvím indikátorů daného jevu.
 - **Ne:** Jste extrovert nebo introvert?
 - **Ano:** Kolik večerů v týdnu věnujete svým přátelům?

 - **Ne:** Jaký je váš názor na zdražení MHD?
 - **Ano:** Přimělo vás zdražení MHD změnit způsob dopravy do zaměstnání?

 - **Ne:** Je ve vaší třídě šikana?
 - **Ano:** Vyhrožoval ti někdo ze spolužáků?

Rozhovor

- **Nevýhody oproti dotazníku**
 - relativně pracná technika sběru informací
 - časově náročný
 - neumožňuje anonymitu
- **Výhody**
 - informace mohou být hlubší a podrobnější
 - respondent se těžko vyhne některým otázkám

Pozorování

- Dobře plánované
- Zaměřené na vybrané jevy
- Pečlivě a systematicky zaznamenávané

Pozorovací záznam

- Číslo záznamu:
- Datum:
- Objekt pozorování:
- Pozorování při činnosti:
- Zvláštní okolnosti:
- Časový snímek:
 - 1 – 15 min
 - 15 – 30 min
 - 20 – 45 min
- Popis pozorování:
- Pozorovatel

Analýza dokumentů

- Psané dokumenty
 - úřední záznamy
 - novinové články
 - osobní deníky a dopisy
- Jakékoliv stopy lidského chování
 - nápisy na zdech
 - fotografie
 - kresby a jiné výtvarné artefakty
 - obsah odpadních košů